

CD KLASSIEK

Tragische koningin
Henry Purcell

Vergilius' verhaal over de tragische liefde van Dido en Aeneas is en blijft een heuse cliffhanger. Uit die verhaalstof puurden Henry Purcell (1659-1695) en librettist Nahum Tate een van de mooiste barokopera's. Wat Purcell betreft bleef het bij dat ene werk, want de man overleed voortijdig. Traditioneel wordt aangenomen dat het werk in 1689 in première ging voor (en wellicht ook door) schoolmeisjes. Anderen beweren dat het zeker een vijftal jaar eerder voor het eerst werd opgevoerd.

Kommer en kwel is wel de ondertoon van het verhaal: Dido's lot staat van meet af aan in de sterren geschreven. Purcell's opera beperkt zich tot een 'the best of' uit Vergilius' *Aeneis*. Het werk eindigt een van de meest aangrijpende lamentaties uit de muziekgeschiedenis, *When I am Laid in Earth*, met daarin de beroemde frase „Blijf mij gedenken, maar vergeet mijn vreselijke lot”. Daar merk je welke fantastische liedschrijver Purcell wel was. Het lijkt wel een neerwaartse spiraal waarlangs Dido trede voor trede het fatale eindpunt nadert. In menig treurmotief, voorafschaa-

duwing van Dido's fatale lamento aan het einde van het werk, klopt door de opera heen het noodlot aan.

Dido and Aeneas is geen langgerekte, avondvullende opera, maar slaagt er toch in de luisteraar te overweldigen met emoties allerhande. De ouverture, de vele koren en de interventies vanuit de godenwereld (en de fameuze *Spirits*) doen denken aan Lully. De recitatieven met hun curieuze rijmen leunen veeleer aan bij de Italiaanse opera.

Invloeden of niet, dit is een meesterwerk dat we hier zoals in de Londense uitvoering van 1704 samen mogen beluisteren met een *masque*, een vrije verzameling van zang en dans, een soort variétéprogramma uit de baroktijd. Dirigent Fabio Bonizzoni moest er overigens wellicht nog meer aan sleutelen dan aan de opera, want vele elementen van de *masque* waren verloren gegaan. Oude muziek is vaker een zo verstandig mogelijke reconstructie van verdwenen klanken, maar we hebben het gevoel dat de versie van La Risonanza bij Purcell's jongere tijdgenoten belist in de smaak zou zijn gevallen. Of dat een *fatum* is, laten we aan de lezer over. (JC)

Henry Purcell, *Dido and Aeneas*, door La Risonanza en Coro Costanzo Porta, Challenge Classics, CC72737, 26 euro.

CD KLASSIEK

Thuis bij de Bachs
Familie Bach

Hoe was het thuis bij de Bachs? Was muziek ook de rode draad in Johann Sebastian Bachs familielevens? In 1725 schonk de toen veertigjarige componist het beroemde *Klavierbüchlein* (boekje voor klavier) aan zijn veel jongere tweede echtgenote Anna Magdalena, zelf een begaafde zangeres. We weten dat er vaak gemusiceerd werd ten huize van, ook al omdat enkele zonen vaders muzikale talent erfden. Maar wat speelden ze?

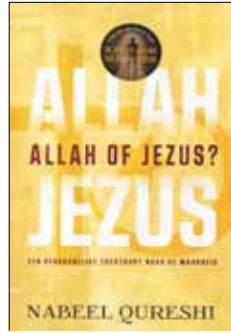
Enkele grote Bachvertolkers, bij hen de Vlaamse cellist Roel Dieltiens en de klavecimbelspeeler Andreas Staier, brengen een programma dat best in een huiskamer past. Op deze cd horen

we klaviermuziek, enkele beklijvende stukken uit de beroemde cellosonates en vooral veel fragmenten uit cantates, begeleid door de vader en de zonen op het klavecimbel of de viool. De vrouw des huizes en schoonzoon Johann Altnickol zongen dan respectievelijk de sopraan- en de basstem.

Het album evocert de *Hausmusik* van de familie Bach, waaruit blijkt dat er zowel makkelijke stukken werden gespeeld, om de jonge Bachzonen het ambacht te leren, als ingewikkelde stukken waarmee de meesters (Bach en zijn oudste zonen) hun kunnen binnenskamers konden demonstreren. Bovenal biedt deze cd een schitterende verzameling Bachmuziek. (EDS)

Bach Privat, door diverse artiesten, Alpha 241, 23 euro.

BOEK GELOOF

Geweldloos geloof
Nabeel Qureshi

Op 16 september overleed de Amerikaanse auteur en evangelist Nabeel Qureshi op 34-jarige leeftijd aan kanker. Qureshi groeide op als kind van Pakistaanse, islamitische ouders en was een vroom moslim. Op basis van ontmoetingen met christenen, de lectuur van de Bijbel en rationale overwegingen over het waarheidsgehalte van

de islam en het christendom, bekeerde hij zich tot het christendom. Zijn boek, *Seeking Allah, Finding Jesus* werd een bestseller.

In zijn laatste boek, *Allah of Jezus?* brengt hij een klassieke apologetische uitleg over de waarheid van het christelijke geloof, maar dan – en dat is het originele – in dialoog met een andere godsdienst. Zowel moslims als christenen geloven immers dat er maar één God is, maar is dat wel dezelfde God? In een persoonlijke en toegankelijke stijl beantwoordt Qureshi de belangrijkste vragen over de islam, die hij vergelijkt met het christendom. Voor Qureshi is de God van de islam te monolithisch en te star, de drie-ene God van de christenen is die van de toekomst.

Pal in het midden van het boek vind je wellicht de echte motivatie van de auteur: „Een ding staat buiten kijf: de historische Jezus heeft geweld nooit gepromoot en heeft absoluut nooit iets onderschreven dat ook maar leek

op kruistochten, terwijl de historische Mohammed deelnam aan de jihad, en dat beschouwde als de grootste daad die een moslim kan verrichten. De gewelddadige jihad is het resultaat van een strikte interpretatie van het leven en de lessen van de historische Mohammed, terwijl een strikte interpretatie van het leven en de lessen van de historische Jezus resulteert in pacifisme en een liefde die zichzelf opoffert voor zijn vijanden.” (EDS)

Nabeel Qureshi, *Allah of Jezus? Een persoonlijke zoektocht naar de waarheid*, Kok-Kampen, Utrecht, 2017, 344 blz., 24,99 euro, ISBN 978 90 4352 829 0.

BOEK DAGELIJKS LEVEN

Goed omgaan met tijd
Ilse Cornu & Hilde Pex

Tijd is een schaars goed en gezinnen zijn er voortdurend naar op zoek. Agenda's van gezinsleden raken snel gevuld.

Alle tijd van de wereld is geschreven vanuit een uitdrukkelijk

christelijke invalshoek en met een hoopvol perspectief over de zoektocht naar een goede en heilzame omgang met tijd. *Alle tijd van de wereld* is geen leesboek, veeleer een soort werkboek voor op het nachtkastje van drukbezette ouders, om geregeld ter hand te nemen, een passage te lezen en daarover in gesprek te gaan. Het is een boek dat uitnodigt elke tijd te beschouwen als een geschenk en de tijd intenser en rijker te beleven.

Rode draad is het scheppingsverhaal, het verhaal van zeven dagen met elk een eigen invulling. Een brede waaier aan onderwerpen wordt aangesneden: keuzes maken, kinderen opvoeden, zoeken naar een leefbaar ritme, een evenwicht nastreven tussen werk, engagement en vrije tijd, tijd voor elkaar maken, de

zondag zinvol invullen, tijdsbeleving nu en in de Bijbel.

Elk hoofdstuk begint met een uitdieping van een aspect van gezin en tijd, telkens gevolgd door een uit het leven gegrepen getuigenis. Tot slot vindt de lezer aanzetten om over de inhoud voort na te denken of ermee aan de slag te gaan. (EDS)

Ilse Cornu & Hilde Pex (redactie), *Alle tijd van de wereld. Als gezin omgaan met tijd*, Pelckmans Pro, Kalmthout, 2017, 173 blz., 24,99 euro, ISBN 978 94 6337 084 4.

BOEK GESCHIEDENIS

Foute grootouders
Koen Aerts & anderen

De West-Vlaamse ingenieur Joseph (Jef) De Langhe was niet zomaar fout tijdens de Tweede Wereldoorlog. Hij was de tweede leider van de Algemene SS-Vlaanderen en als rabiaat antisemiet en nazi een van de Vlaamse Jodenjagers. Na de oorlog kreeg hij de doodstraf, maar die werd teruggebracht tot levenslang. Begin jaren 1950 kwam hij vrij en vroeg vervolgens eeerherstel aan. Daardoor kon hij worden benoemd tot hoogleraar plantkunde aan de Universiteit Antwerpen, een functie die hij tot 1986 vervulde.

De foto van De Langhe prijkt in het boek *Was opa een nazi?*, een bundel waarin enkele oorlogshistorici het grote publiek sleutels aanreiken voor de zoektocht van het vaak onuitgesproken of geminimaliseerde oorlogsverleden van familieleden.

De sleutel om collaboratie in kaart te brengen is de vervolging ervan. Helaas blijkt dat moeilijk, want op de keper beschouwd verkeerde het hele regime in crisis. Eerst wordt de lezer ingeleid in de terminologie van de collaboratie. Er zijn vier vormen: militaire of wapen- en uniformdracht in dienst van de vijand, economische samenwerking, politieke collaboratie en verklikking. Oorlogsmisdaden werden pas in een later stadium van de vervolging aangepakt. Jodenvervolgving paste bijvoorbeeld niet in het bestaande juridische kader. Uiteindelijk waren er slechts 37 processen tegen Duitsers. Philipp Schmitt, de commandant van het fort van Breendonk, is de laatste persoon die in België daadwerkelijk werd terechtgesteld. In 1962 stelde België de laatste gedetineerde Duitse oorlogsmisdadiger in vrijheid.

De historici loodsen ons door de bronnen en brengen het re-

pressielandschap in kaart. De vraag is hoeveel mensen betrokken waren. Vaak nemen publicaties de getallen van elkaar over, zonder rekening te houden met nuances. De jongste jaren drongen zich ook correcties op na studie van de bronnen en een vernieuwd historisch bewustzijn. Welgeteld 405.493 dossiers voor collaboratie werden door het gerecht geopend en op 31 december 1949 bleken voor die feiten 53.005 mensen veroordeeld.

Anders dan gedacht, zo leren ons de historici, was er geen noemenswaardig verschil tussen Vlaanderen en de Waalse kantons. De zwaarste vervolging gebeurde in de Oostkantons. (EDS)

Koen Aerts & anderen, *Was opa een nazi? Speuren naar het oorlogsverleden*, Lannoo, Tielt, 2017, 266 blz., 24,99 euro, ISBN 978 94 0144 174 2.